

Fra rettspraksis:

Frifinnelse av tannlege i erstatningssøksmål

Fra tid til annen behandler domstolene saker vedrørende tannbehandling. Slike saker forutsettes å ha allmenn interesse da de viser hva domstolene vektlegger. I denne artikkelen presenteres en dom fra 2007, der pasienten gikk til erstatningskrav i forbindelse med en nerveskade som oppstod ved trekking av en visdomstann. Tannlegen ble frikjent. Formålet er å presentere hvordan lagmannsretten vurderte denne saken og dermed gi innsikt i domstolens resonnement.

Faktum i saken

Saksøkeren hadde i flere år vært fast pasient hos tannlegen og kom i juni 2001 med smerter i venstre side av munnen. Tann 28 ble trukket uten komplikasjoner og det ble gjort et snitt over tann 38 for å avhjelpe smerter. Samtidig ble det avtalt time for trekking en uke etter. Tannlegen tok flere bilder, men de ble for dårlige til å kunne brukes (fordi pasienten fikk brekningsfornemmelser når bildene skulle tas). Tannlegen falt derfor tilbake på et tidligere bilde fra 1998 – altså tre år gammelt. Under trekkingen fikk pasienten sterke smerter. Tannlegen forsøkte igjen å ta bilder og to stykker ble tatt før tann 38 ble fjernet.

Dagen etter kom pasienten tilbake med bortfall av følesans i hake og underleppe. Pasienten ble behandlet med laser – til sammen ni behandlinger – og ble etter hvert bedre, men ikke helt bra.

I april 2002 fremsatte pasienten krav om erstatning. Tannlegen anså ikke at han hadde ansvar for skaden. Også forsikringsselskapet avslo og viste til at vilkårene for erstatning ikke forelå. Det ble klaget til forsikringsklagekontoret og forsikringskadenemnda, men saken ble avvist fordi saken krevde en tannlegefaglig vurdering. Det var imidlertid ingen uenighet

om at en nerveskade var oppstått ved trekking av tann 38.

Saksøker tok ut stevning i september 2004. Tingretten frifant i desember 2005 tannlegen og forsikringsselskapet for ansvar. Pasienten anket til lagmannsretten og krevde erstattet økonomisk tap, herunder tap i fremtidig inntekt samt ménerstatning. Det er lagmannsrettens behandling som er gjengitt her.

Partenes argumenter

Pasientens syn var at tannlegen opptrådte uaktsomt da han trakk tann 38. Pasienten bygget dette på tre underpunkter: 1) manglende forundersøkelse, 2) at det ikke ble gitt tilstrekkelig informasjon til pasienten og 3) at tannlegen ikke avbrøt behandlingen selv om han ble oppfordret til det.

Pasientens første argument var at tannlegen handlet uaktsomt da han baserte seg på et gammelt bilde og at han heller ikke sendte henne til spesialist for å få tatt OPG. Til dette innvendte tannlegen at han hadde foretatt en adekvat forundersøkelse. Røntgenbildet fra 1998 viste hele tannen og da ingen nervekanal var synlig, hadde han trukket den slutning at nerven lå lenger ned mot kjeven. Tannlegen påpekte også at OPG ikke var vanlig i 2001 og trolig ikke ville vist noe mer enn bildet fra 1998. Domstolen hadde oppnevnt en professor i oral kirurgi som sakkyndig. Hans vurdering var også at det ikke er nødvendig å ta OPG for å trekke en visdomstann, selv om det kan være ønskelig.

Pasienten andre argument var at tannlegen handlet uaktsomt da han ikke viste henne røntgenbildet fra 1998, og at undersøkelsen ikke ble drøftet med henne og at det heller ikke ble opplyst om risikoen for nerveskade. Mulighet for spesialistbehandling (kirurgisk fjerning av tannen) ble heller ikke nevnt. Til dette påpekte tannlegen at

det ikke hadde vært grunn til å informere pasienten om risiko for nerveskade, da røntgenbildet ikke viste noen nervekanal. Dessuten hadde tannlegen tidligere trukket mer enn 1000 visdomstenner og var erfaren (implisitt var henvisning til spesialist unødig).

Pasientens tredje argument var at tannlegen skulle avbrutt behandlingen da pasienten ba om det, og at det skulle vært innhentet fortsatt samtykke fra henne. Tannlegens syn var at det ikke hadde vært grunn til å avbryte behandlingen da pasienten skrek opp, fordi tannen allerede var løs.

Pasienten fremhevet også at journalføringen av behandlingen ikke var god nok til å klarlegge hva som hadde skjedd under behandlingen og at tannlegen måtte bære ansvaret for dette.

Lagmannsrettens vurdering

Innledningsvis fastslo lagmannsretten gjeldende rett, nemlig at tannleger er underlagt profesjonsansvar, og at ansvar kan oppstå der tannlegen har utvist uaktsomhet/skyld. Det ble i dommen påpekt at tannlegen måtte vurderes ut fra en allment godkjent norm for forsvarlig behandling.

Det første spørsmålet retten vurderte, var om ekstraksjonen av tann 38 var nødvendig. Som nevnt hadde lagmannsretten oppnevnt en professor i oral kirurgi som sakkyndig. Med støtte i den sakkyndiges vurdering anså retten at med de symptomer pasienten hadde, ville tann 38 føre til tilbakevendende problemer. Det var med andre ord foretatt en adekvat behandling.

Spørsmålet om tannlegen burde overlatt ekstraksjonen til en spesialist, vurderte lagmannsretten dit hen at tannlegen ikke kunne lastes for å ville trekke tannen selv, da tannlegen var svært erfaren og hadde over 1 000 slike tanntrekkinger bak seg.

Til saksøkers synspunkt om at det

var uforsvarlig å basere trekkingen på et tre år gammelt bilde, så sier lagmannsretten følgende:

«Lagmannsretten er ikkje usamd i at det optimale hadde vore eit ferskt bilete. Men det kritiske er i kva høve tanna står i til nervekanalen, og slik det vart forklart under ankeforhandlinga, ligg nervekanalen i underkjeven ned mot kjevebeinet, og visdomstennene arbeider seg oppover i kjeven slik at ei eventuell endring på dei tre aktuelle åra ville i så fall ha betra situasjonen i høve til nervekanalen og ikkje omvendt. Lagmannsretten kan såleis ikkje sjå at det i seg sjølv var uforsvarleg å nytta eit tre år gammalt bilde».

Både den rettsoppnevnte sakkyn-dige og en annen tannlege som vitnet, var enige om at bildet viste hele tannen og at ingen nervekanal var å se på bildet. Det ble ansett som en adekvat vurdering, at tannlegen på basis av bildet gikk ut fra at nervekanalen lå nedenfor tannroten.

Retten fastslår at nerven likevel må ha vært i kontakt med tannroten og dommen refererer flere mulige forklaringer på hvorfor nerven ikke var synlig på røntgenbildet. Lagmannsretten trakk imidlertid den slutning at et nytt bilde ikke nødvendigvis ville ha avdekket kanalen selv om sjansen naturlig nok hadde vært større. Alt i alt kunne lagmannsretten ikke se at tannlegen kunne lastes for å ha basert seg på røntgenbildet fra 1998.

Hva angår spørsmålet om behandlingen burde vært avbrutt da pasienten fikk smerter står det:

«For lagmannsretten er det openbert at X (tannlegen) må ha tenkt på kontakt mellom tannrota og nerven då han på denne måten freista skaffa seg betre oversikt over situasjonen. Det avgjerande spørsmålet er såleis om X på dette tidspunktet burde ha avbrote behandlinga og fått pasienten til spesialist. For denne vurderinga har lagmannsretten i vesentleg grad måtta

støtta seg til den sakkunnige si oppfatning av situasjonen. Han uttalar under ankeforhandlinga at det var meir enn 50 % sikkert at skaden allereie var skjedd ved den første rugginga på tanna. Avbrot i behandlinga ville såleis mest sannsynleg ikkje hatt nokon gunstig effekt, tvert i mot kunne tanna ved å bli ståande i ei halvt laus stilling gjera vondt verre. Det er også X sin forklaring på at han heldt fram med uttrekkinga. At Y (pasienten) skreik opp i smerte ved første handtering av tanna, viser etter lagmannsrettens syn også at nervekontakten oppstod umiddelbart»

Lagmannsretten var enig med pasienten i at det skortet en del på tannlegens informasjon og samhandling med pasienten, men anså ikke at det var så graverende at det ga grunnlag for å pålegge ansvar for skaden. Lagmannsretten var også noe kritisk til om det i tilstrekkelig grad var sørget for informert samtykke. Også tannlegens

▶ journalføring var, etter lagmannsrettens syn, mangelfull, men ingen av disse forholdene var tilstrekkelig til å konstatere noe ansvar.

Tannlegen og forsikringsselskapet ble dermed enstemmig frifunnet. Pasienten forsøkte å anke saken til Høyesterett, men anken ble nektet fremmet.

Kommentar

Lagmannsretten konkluderte enstemmig med at det ikke var noe å utsette tannlegens faglige utførelse av behandlingen. Tannlegen hadde ikke opptrådt uaktsomt og ble fullstendig frikjent for erstatningsansvar for den oppståtte skaden. I tillegg ble pasienten dømt til å betale saksomkostningene.

Lagmannsrettens bemerkninger vedrørende tannlegens informasjon og samhandling med pasienten er det grunn til å merke seg. Likeledes viser domstolens kommentarer angående plikten til å sørge for informert samtykke og likeledes bemerkningene til journalføringen hvilken betydning domstolene tillegger disse kravene i helsepersonelloven og pasientrettighetsloven. Det er viktig å kjenne til hvilken vekt domstolene legger på at man har fulgt opp disse kravene.

Saken innebar en lang rettsprosess gjennom flere instanser. Selv om tannlegen ble fullstendig frikjent, medfører en slik sak naturligvis en belastning som tannlegen godt kunne være foruten. Når pasientskadeloven fra 2009

blir gjort gjeldende også for private tannleger, vil saksbehandlingen av pasientskaderstatningskrav bli gjort av Norsk pasientskadeerstatning (NPE). Selv om det fortsatt vil være anledning for pasienter å gå til direkte søksmål mot helsepersonell, vil langt de fleste saker i fremtiden bli avgjort i NPE eller pasientskadenemnda. Dermed unngås trolig noen rettssaker og belastningen for alle parter kan reduseres.

*Dag E. Reite
avdelingsleder, NTF*